

Kassarimaa

Ema

Leelo Tungal

Ema laps armsam
ja lapike maad
millest pärit su enese
elulaad
mille peal maised mõtted
mille all vaiksed luud
Sinu küljes on homsed
küsijad suud.

Sa vastad ja vastutad
seni kui saad
hoida ema last armsamat
lapikest maad
mis on pealtnäha pisike
maailmalõik
Kuidas selle pealt näha
on maailmas kõik!

*Pildid joonistas
Maarja Niimann*

ILUSAT EMADEPÄEVA SOOVIB KASSARI HARIDUSSELTS!

Päevatähtsast

Tänavu 21. septembril möödub 110 aastat Lepa Anna sünnist ja 5 aastat Lepa Anna Sukasääre nimelise allfondi asutamisest Eesti Rahvuskultuuri fondis.

Täna on sinna kogunenud 68 296 krooni. Esimese stipendiumi saame sealt välja anda 2005. aasta oktoobris, kuid selleks peame selle aasta jooksul suutma sukasääre lisada veel 31 704 krooni. Tore on, kui iga Kassari elanik leiaks võimaluse pisku poetamiseks sellesse sukasääre, tehes ülekande arveldusarvele 221001101347 Hansapangas. Raha on võimalik annetada ka raamatukogus, Niimann, Merikese juures või anda noorte kätte, kes korjanduslehtedega teid külastavad. Siinkohal on kasulik teada, et annetatud summa pealt saab tulumaksu tagasi.

Kasutage võimalust osta endale raamat "Naljakas inimene", hinnaga 75 krooni.

Sügisel rõõmustame koos täitunud sukasääre üle!

Merike Niimann

Mälestusi koolipõlvest

Alustasin oma kooliteed 12. sept. 1936.a. Kassari 6.kl Algkoolis. Meie I eel õpilased alustasime kaks nädalat varem. Vanemad klassid tulid kooli 24. sept.

Kassari Algkool oli kahe komplektiga 1.2.3.kl ja 4.5.6.kl. 1-3 kl juhatas preili Alide Medri. 4-6 kl juhatas Aleksander Loomets (enne nime muutmist Loomsmann).

Siis oli Eesti Vabariik. Õppisin neli klassi. 1940. sügisest hakkas kehtima nõukogude koolikorraldus. Alustasime vene keele õppimisega. Vihikute kaupa ilmusid uued õpikud. Eriti vastumeelne oli meile ajalugu. Igal pool Lenin ja Stalin ütlesid. Selline olukord kestis 1941.a. sügiseni. Siis jõudsid kohale uued "vabastajad".

V ja VI klassis tuli õppida sõjaaja tingimustes. Oli puudus vihikutest, õpikutest, pliiatsitest.

VI kl lõpetasin 1942.a. kevadel ja sügisel alustasin õppimist Kärkla Reaalkooli I kl. (VII kl). 1943.a muudeti Kärkla reaalkool Kärkla Alamastme Gümnaasiumiks – 2. Klassi lõpetasin tolle 1944.a kevadel. Ja õige varakult, 25. märtsil, sest peale 9. märtsi Tallinna metsikut purustamist lõpetati õppetöö koolides 25. märtsil.

1944.a. sügisel tulid jälle "vabastajad". Kool toimus taas nõukogude kooli seaduste alusel.

Kokkuvõttes:

1. 1936-40 Eesti Vabariigi kool
2. 1940-1941 Nõukogude koolikorraldus.
3. 1941-1944. Saksa okupatsiooni aegne kool
4. 1944.a. sügisest jälle Nõukogude aegne kool

Nii saanud õppe- ja kasvatustööd kolme riigi poolt. Läbi-lõhki kasvatatud igast küljest.

Majanduslikust küljest oli raskem Saksa okupatsiooni ajal riiete ja jalanõude osas. Jalanõudeks oli 1941.a. sügisel saadud punaarmeeelaste saapad. Pintsaku asemel lasin teha tekist pluusi. Oli paks ja villane, aga soe.

Oli võimalus osta kauplusest riietusesemeid tööstuskauba punktide eest. Neid punkte sai teatud hulga kaltsude ja kontide eest, mida sai kokkuostu ära anda. Nii sain endale osta mantli.

Olukord ei olnud parem ka 1944/45 õppeaastal. Jalanõudeks olid saksa sõduri rautatud saapad. Pintsakuks oli mustaks värvitud saksa sõduri frentš. Alles 1947.a. kevadel kui lõpetasin Kärkla Keskkooli esimese lennu, sain selga ostetud püksid ja rätsepa tehtud pintsaku.

Suuri raskusi oli ka koolitarvete, vihikute, õpikute, pliiatsite ja sulepeade osas. 1943-44 õppeaastal sai osta kaks 16 leheküljelist vihikut ja 2 pliiatsit. Ka õpikud ilmusid vihikute kaupa, ajaloos ja geograafias.

Vihikute osas saime raskustest üle nii, et tõime Tahkunast mahajäetud venelaste ladudest lao- ja kassaraamatuid. Neil olid teised küljed puhtad. Sinna sai lahendatud matemaatika ülesandeid ja kirjutatud teisi ülestähendusi. Ka ajalehe servad sai ära kasutatud.

Kirjutusvahendite osas saime raskustest üle saksa sõdurite käest kuuliga pastapliiatseid ostes (reklaamiks oli sulepeale kirjutatud – schreibt fünf kilometer, ehk eesti keeli kirjutab viis kilomeetrit). Need olid odavad, 3-4 muna ja kõik.

Nii me siis käisime oma kooliteed. Sai lauldud laulu: “Ennem olid akendel saapad ja vildid, nüüd pole muud kui päästjate pildid. Päästjate piltidest taldu ei saa panna, (sakslane) päästjad aga meile nahka ei anna.”

Ehk: “Oli Päts, oli leib

Oli Kukk*, olid munad,

Tuli Vares nokkis terad,

Tuli Hitler pühkis pärad.”

Või Nõukogude ajal öeldi Marxi, Engelsi, Lenini ja Stalini piltide kohta: Üks vunts, üks habe ja kaks üleni karvast.

Nii meenuvad kaugesse minevikku jäänud kooliaastad.

* J. Kukk – kunagine riigivaranduse ja rahandusminister, I Riigikogu esimees 1921-22.

Mälestusi Oskar ja Aino Kallasest

Lapsena, väikese poisina oli meil sageli kokkupuuteid nendega, eriti Ainoga. Koos Vahe Eemiliga käisime sageli nende suvilas Ainoga juttu vestmas. Ta istus suvila ees sirelite varjus. Ees suur vesikivist ümarlaud. Sageli palus ta meid minna maasikaid korjama kadakate seast ja niitudelt, andis kaasa meile teeklaasi. Korjanud klaasi täis, viisime selle temale. Oli meile väga tänulik ja vaevatasuks andis 50 senti.

Kallastel oli kaks suurt kollast siledakarvalist koera. Nimeks oli neile pandud Kalevipoja koerte nimed – Sipi ja Armi. Päeval kuuma ilmaga magasid nad esikus hämaras sohval.

Mäletan kord kui Oskar ütles Ainole, et ega need koeradki pea siin magama. “Las nad aga olla siin jahedas. Väljas on neil liiga palav.”

Oskar käis päeval alati Piibuninal. Vahe August oli talle teinud väikese kabiini lahti riietumiseks. Päriselt ujumas ta ei käinud. Käis trussikutega kuni ülepõlve vees.

Meie poisikesed viskasime vee peal “lutsu”. Ta käis kord meid õpetamas kuidas paremini lutsu visata ja milliste kividega. Kord selgitas ta, et Saaremaa poisid ei viska lutsu. Nad viskavad lesta.

Rõivastuseks oli tal kollakad püksid, valge särk ja kandis pükstel laia, umbes 10-12 cm laiust vööd ja kadakapuust kõvera nooguga keppi. Kandis suuri allapoole rippuvaid valgeid vuntse.

Kord tuli ta meile isa juurde. Tahtis teada millal isa hobusega Käina läheb. Tema tahab kaasa tulla, et minna Kalde Kusti juurde kella parandusse viima. Kusti oli hea kellassepp.

“Miks sa linna kellasseppade juurde oma kella ei vii?” küsis isa. “Linna kellassepad on sulid, võtavad raha ja kella üldse ei paranda”, oli Kallase vastus.

Ka palus ta meid poisse omavahel hästi palju rääkida hiiu murrakus. See huvitas teda väga.

Ka huvitus ta Kassari vahes olevast lammaste, umbes 150 pealisest karjast. Alati peatus ta ja vaatas neid huviga.

Viimati olime temaga koos 1938.a. suvel. Hiljem ta Kassaris ei ole käinud.

Ervin Norgan
sünd. 1928.a

Emakeelest ja rahvusetundmusest

Oskar Kallas eesti keelesaartel

Keelesaarena käsitleme püsivalt muu rahva hulgas elavat väikest rahvagruppi, kellel pole pidevaid sidemed emakeelse keskkonnaga või on need ammu katkenud.

Kahekümneaastane Saaremaalt pärit Tartu ülikooli üliõpilane Oskar Kallas jõuab esimesena ajakirjanduse veergudele 1888. aasta maikuus, mil ta avaldab ajalehes Olevik palve kaasa aidata üliõpilaste rahvaluule kogumismatkale Alutaguse mail. Paari kuu pärast järgneb samas tänuavaldus. Algu oli tehtud. Mõni aasta hiljem (1893) on ta jõudnud väljapoole Eestit ja tutvustab Postimehes Vitebski kubermangu eestlasi, kes end maameesteks kutsuvad. See oli esimene filoloogiharidusega eestlase uurimisreis eesti keelesaarele.

1894. aastal käib noormees Lätimaal Ludza maakonnas elavate eestlaste juures, kirjutab sealsetest pulmadest, avaldab kolm lutsi muinasjuttu ja trükki jõuab tema ülevaatlük "Lutsi maarahvas". Ta pöörab tähelepanu ka setudele - paralleelselt eesti- ja saksakeelses ajakirjanduses.

1901. aastal viibis Oskar Kallas Soome Kirjanduse Seltsi toetusel kuu aega Pihkvamaal Kraasna (Krasnoje) eestlaste juures. Paar aastat hiljem avaldas SKS piirkonna elust-olust raamatu: ülevaate kohalikkudest mälestustest ja varasematest teadetest trükisõnas. Ametlikke dokumente oli vähe ja need raskesti kasutatavad. Talurevisjoni ning rahvaloenduse andmed läksid kõvasti lahku. Kallas jälgis vallakirju ja käis isiklikult läbi kõik külad, kus veel ühtegi eesti keele kõnelejat teati ning püüdis eri allikatest saadud andmed kokku siduda. Kraasna ja Pokrovskaja vallas oli varem üle 30 küla, kus varem eestlasi elanud. Eesti juured võivad olla ligi kahel tuhandel selle piirkonna inimesel, tegi Kallas järelduse. Tema külastuse ajaks (1901) mäletas eesti keelt sadakond eakat inimest kaheteistkümnnes külas, oskajaid oli vähem. Nimepidi esitatakse seitset vanakest, kellelt rohkem eesti materjali saadud üles kirjutada.

Paberile jäi paarkümmend laulukatket, veerandsada mõistatust, seitse jutujukest ja mitmesugust ainet uskumuste kohta. Suur osa Oskar Kallase kogutud rahvaluulematerjali on katked, fraasid ja jupikesed. Need on väljasureva rahvakillu viimased avaldused, viimased mälestused. Kallasel jätkus huvi ja silmaringi neid fraase ja katkeid üles märkida, aitäh talle! Hiljem poleks enam midagi leida olnud.

Kust, millal ja miks tuli maarahvas Kraasna kanti, uuris Kallas. Vana mälestus räägib et rahvas pole vabatahtlikult sinna tulnud, vaid on toodud või aetud. Mõne küla kohta on andmeid, et mõisnik siia taplustes tühjaks jäänud aladele Petseri poolt oma teistest, rohkem rahvastatud mõisatest inimesi toonud. Kraasna maarahva ehitised ei erine kohalikest vene omadest, vaid sarnanevad siinsete vene külade omadega. Siit johtub seletus, et asuti elama olemasolevatesse hoonetesse, ei toodud kaasa oma setu ehitustavasid. Viimased suuremad lahingud leedulaste ja poolakatega olnud Petseri all 1634 ja Kraasnas 1611. Alguses olnud siin elada vabam, hiljem tõmmatud orjuse köied pingule.

Kraasna maarahvas tunneb ja tunnustab oma kokkukuuluvust setudega, teab Pihkvat ja Petserit. Heameelega jutustati, kuidas Setumaal vanasti kraasnalastele ukсед valla olnud - mõisteti keelt ja saadi kõnelda. Oskar Kallas meenutab rahvariiete ja keelemurde sarnasust. Kaugemal elavatest eestlastest aga olnud siinsel rahval raske aru saada ja ega sinna poole pole ka palju satutud.

Kallas võrdleb setusid ja kraasnalasi karjalastega, kes ju ka oma ortodoksi keskkonnas varasema rooma-katoliku usu mälestusi kauem alal hoidnud kui läänepoolsed Soome alad. Nii Kraasnas kui ka Karjalas on roomakatoliku pühakud ja vana maausk hästi kokku kasvanud, kasutajatele omaseks saanud ja alles hoitud. Lääne pool tõrjus reformatsioonijärgne, luterlik kooliharidus palju varasemat rutem kõrvale.

Pööramegi siinjuures Oskar Kallast järgides rohkem tähelepanu uskumustele ja keelele. Kraasna maarahvas mäletab, tunneb ja austab mitmeid endiselt kodumaalt kaasa toodud maajumalaid: *aiajezä, nurme-imä, laudajumala*. Isade ja emade kui kaitsevaimude tähenduses kasutas Põhja-Eesti *haldja* nimetust. Palvejuhi või preestri kohuseid täitis siin ikka meesterahvas. Isegi ohvrikohale tohtis naisterahvas minna vaid kord elus - pärast laulatust.

Oskar Kallasel oli juhust olulist ohvrikohta ehk *puhas-paika* näha ja kirjeldada. Neid oli igas külas, aga ainult vanemates taludes. Pühapaikade rüvetajaid tabas karistus. Selliseid jutte mäletatakse ja jutustatakse. Teateid on ka muudest pühapaikadest väljaspool taluõue: suure kase, kuuse või pärna all kadakase risti kõrval. Paluti ja ohverdati Püha Toomast, Puuslikku, Aia-isa, tulejumalaid; viidi kahja hobuste ja lehmade eest, vihma ja põua eest, paluti tulejumalat, pikset, austati surnuid. Viimastele pandi teatud päevadel õue või värava alla puhta lina peale mitmesugust toitu ja kutsuti siis lahkunuid ükshaaval ja nimepidi einele. Pärast saatis peremees kõik kutsutud viisakalt tagasi, road viidi tuppa ja pere asus sööma.

Austamine ja palved ning ohverdamine käis lihavõtte ajal ja jaanipäeval.

Ajapikku tulid *maavärki* jumalate kõrvale vene jumalad. Veel hiljem asetati endised maajumalad sarvilise seltskonna hulka elama, neid hakati kartma. Kuradi kõrval räägitakse temaga samasse kilda kuuluvatest kardetud olenditest - puuk, luupainaja, soend, koerakoonlane. Usu kadumine käis käsikäes keele kadumisega. Võrreldes Lutsi maarahvaga, kus väliseid mõjureid rohkem, hoidvat väiksem ja varem eesti keelest ilma jäänud Kraasna kogukond vana usku paremini alles. Laulude kohta aga väidab Kallas, et muudel keelesaartel, väljaspool keele põhiala asendati laulud vene või läti omadega, sinne rahvas jäi lihtsalt ilma. Rahva teadvusest kadus ka side varasemate eestipäraste nimevormidega. Vene preestri antud nimi *Mihhail* kõlas maamehe suus *Mihal'*, ent eestipärast *Mihklit* selle taga enam ei tajutud nagu *Homa* taga *Toomastki*. Asi on keerulisem kui esialgu paistab. Ja järeldusi saab alles siis teha, kui meie oma eesti alal asja lähemalt uuritud, konstateerib Kallas 1903. aastal.

Kallasel oli oma seisukoht selles, miks vanad inimesed südames ka pärast keelde ja ähvardusi endiste jumalate poole hoidsid: *siin on neil midagi, mis nende hinge-elu täidab, kuna kirik veel mitte igas kohas jõudnud ei ole väljanõutava vana asemele midagi uut anda. Ristiusu õpetusest arusaamine on paiguti veel väga puuduline.*

Toodagu siin ära vene kiriku paastuajad, mida rahvalt nõuti, mida rahvas teadis, ent Kraasnas ometi alati ei peetud:

Aastas on pääle igareedese paastu veel neli pikemat paastuaega: 1. Lihavõde paast ehk Suur paast, 7 nädalat enne Lihavõtte pühasid. 2. Piitre paast jaanikuu jooksul, kestab 2-4 nädalat. 3. Maarja paast lõikusekuu 1.-15. päeval. 4. Tal'ze (Tall'ze) pühi paast 6 nädalat enne jõulusid.

(lk 70)

/Veliikii post; Petrovskii post; Bogoroditskii ehk Uspenskii post ja Rozdestvenskii post/

Kraasna eestlaste kohta öeldavat, et nad on hea iseloomuga, elavat aga veelgi vaesemalt kui ümberkaudsed venelased. Mitmeski peres valitsenud mustus ja kärbsed. Sauna tehakse harva, kuigi see on olemas. Kraasna alevikuski on uulitsad kasimata, kalmistu räämas. Sama troostitu on vaimuelu. Väike rahvarühm ei suuda enesele haridust nõutada; ent ümbruskonna vene külad pole

paremal järjel. Ka kirik pole midagi ära teinud. Vaimulik ei suuda eesti ja läti külasid eristadagi. Mäletatakse siiski üht pappi, kes osanud eesti keelt. Vähe on neid, kes kunagi kuhugi kaugemasse külla sattunud - Pihkvasse, Petserisse, Peterburgi. Rahvas on umbusklik, ei oska lugeda ega kirjutada. Teemajas ei tuntu huvi seal olevate lahtilõikamata ajalehtede vastu.

Ka Oskar Kallasel polnud kerge rahva usaldust võita. Kõige tugevamaks argumendiks pidas kraasna rahvas ränduri soovi /ülesannet, et kauges koolis tahetakse teada, kuidas "maavärki kõneldakse".

Mõne aja eest tuntud riiete järgi ära, mis rahvusest inimesega tegemist, nüüd on *lõdvad sitsikuued ja pükstepäälsed särgid eesti rahvariide kõrvale tõrjunud*. Endisi, kodumaalt kaasa toodud tavaid peetud kaua, nüüd säilinud enamasti ainult nimetused.

Rahvas saanud setu keelest kergesti aru, muude eestlaste kõnest vaevaga. 20. sajandi päris alguseks on eesti keele oskus kadunud. Vanem põlvkond mäletab veel sõnu, lauseid ja tavaid, keskealised teavad, et elatud *maaviisi*, nooremad on täiesti venestunud. Teisele keelele ülemineku pole juurde lisanud vaimset erksust, kuna ümberkaudsete venelaste vaimuelu sugugi paremal järjel pole. *Kaks kuni kolm põlve, ülemineku põlved, langevad selle ülemineku kaudu vaimu- ja järelikult ka ihuelus allapoole; võibolla, et nende järeltulijad, kellel uus keel juba täiesti omane on, muutusest toibuvad.* - - - *Sõnade tagavara on venestatud külates vistist väiksem kui vene külates.* - - - *üks sealne naine lausunud iseenese kohta: Iz tsuhhonki võsla, do russkih ne dosla. (lk 31)*

Kallas kirjeldab, kuidas keele unustamise protsess käib: harvemini kasutatavad mõisted kaovad varem, kuni ainult mõne kodulooma nimetust veel mäletatakse. *Siin oleks keele kasvamise ja edenemise uurijal hea huvitav materjal*, soovitab ta. Tema enese ülesandeks oli rohkem vaimuelu ja rahvaluulet jälgida, ometi annab ta hilisematele keeleuurijatele palju head materjali ja häid mõtteid.

Kallas arvestab sealsest paarist tuhandest, kelle esivanemad eestlased olnud, praegu vaevalt sada inimest keelemõistjate hulka. Küsima ei peaks, miks keel kadus, vaid: mil põhjusel ta niigi kaua, läbi paari aastasaja, elama jäi. Rahvas sai oma keelega läbi, sedastab Kallas.

Surmalöögi eesti keelele andis vabaduse tulek (Venemaal kaotati pärisorjus 1861). Neiski külates, kus ta tänini tarvitusel olnud, hakkas kaduma. Rahval oli nüüd võimalik liikuda, ta pääsis üle valla piiri, - muidugi pidi siin, kus mõlemad rahvad sama hariduse-, õigemini harimatusejärjel seisivad, vähemus enamuse keele ära õppima. Eesti keele surma jõutasivad iseäranis ka sega-abielud, ja nende arv kasvas vabaduse tulekuga ruttu. - - - *Põhjus, mispärast rahvas niiväga venelaste poole kaldus, on vististi hinge-elust otsida: põlvede kaupa pidi abikaasa oma mõisa piiridest valitama ehk mõisa omanik määras ta ise ja sundis võtma; nüüd oli rahvas kui kaane alt pääsnud, tarvitas oma vabadust ja otsis kaugemalt.* - - - *Mõned küll kaebasid, et endised kombad ja maajumalad hävinud, keele pärast ei paistnud keegi muret tundvat, kirjutab Kallas. Kas ei tundu kuidagi kaasaegselt? Kas kasutame jälle oma vabadust ja otsime kaugemalt? Kas unustame oma paadi, mida tuleks üheskoos sõuda?*

Oskar Kallas jätkab:

Iseteadev emakeele kallikspidamine tuleb rahvusetundmuse viljaks arvata; nii madalal hariduseastmel kui siin puudub ta veel niihästi maamehe kui venelase juures. Rahvusetundmust st. tundmust, mis kohusid päale paneb ja tööle kihutab - kus paadis sa istud, sääl sõua - siinselt kolgalt oodata ei või. Rahvaste vahel tehakse muidugi vahet. Läbisaamine venelaste ja eestlaste vahel on kaunis hää; viha ehk põlgamist rahvuse pärast ei paista sageli silma. On venelasel varju

pääs, siis ta ehk sõimab: "Ah tõ tsuhna!" Kuid niisama on tal tarbekorral "vanausuline" (starover) sõimusõnaks, ja siin rahvuse vahet ei ole. Vanausuline on siinsele vene-õigeusulisele vast võõram kui maamees, sest "kas nad mõned pühased on? mis? viina ei joo, tubakat ei põleta; meie pühastekujude ees ei kummarda, löövad risti teiste sõrmedega kui meie!" - põhjusid küllalt neist inimsetest kõrvale hoida.

Oskar Kallas avaldab vähemalt kaksikümme viis kirjutist kolme eesti keelesaare kohta, lisaks mitmeid lühemaid andmeid muudes riikides elanud eestlaste, samuti liivlaste kohta.

Laia silmaringiga ja maailma näinud inimesena tajub Kallas hajumise ja laialivalgumise ohte ja probleeme. Tema sajand tagasi kirja pandud teadmised ja kogemused võiksid meile *emakeele kallikspidamist ja rahvusetundmust* õpetada.

Materjal: Oskar Kallas "Kraasna maarahvas" 1903. 128 lk + kaart.

Pille Kippar, filoloogiadoktor

Kassari rahvale

2003.aastal jäi Eesti esimene ühiskondlik lepe üldsõnaliseks ja selle arvustajad (siinkirjutaja arvamuse avaldas ka viimane "Kassarimaa") juhtisid sellele tähelepanu. Ühiskondliku leppe allakirjutamisel otsustati moodustada kuus toimkonda, et muuta üldsõnaline lepe meetmete leppeks. Maaelu toimkond kujunes järgmiseks (tähestiku järgi): Tõnis Blank (Eesti Maarahva Kongress), Ilmar Haak (Eestimaa Talupidajate Keskliit), Krista Habakukk (Liikumine Kodukant), Kalle Jürgenson (Isamaaliit), Mati Kepp (Rahvaliit), Kalvi Kõva (Mõõdukad), Hans Küüts (Eesti Teaduste Akadeemia), Urmas Laht (Eesti Ühistegeline Liit), Jaan Leetsar (Eesti Põllumajandusülikool), Dimitri Linter (Vene Erakond Eestis), Marina Maran (Liikumine Eesti Lapse Eest), Aarne Maripuu (Eesti Mittetulundusühenduste Ümarlaud), Kaul Nurm (Eestimaa Talupidajate Keskliit), Arvi Palmsalu (Eesti Omavalitsusliitude Ühendus), Henn Reinola (Eesti Sotsiaaldemokraatlik Tööpartei), Viive Rosenberg (Eesti Naisliit), Andres Soots (Eestimaa Talupidajate Keskliit), Jaan Sõrra (Eestimaa Põllumajandustootjate Keskliit), Aldo Tamm (Isamaaliit), Ester Tuiksoo (Eesti Põllumajandus Kaubanduskoda). Toimkonna juhiks sai Ester Tuiksoo, asetäitjateks Tõnis Blank, Aarne Maripuu ja Jaan Leetsar.

Maaelu toimkond on osutunud väga tegusaks ja on äratanud üleüldist tähelepanu. Huvitav on, et isegi need liikumised, kes ei kirjutanud ühiskondlikule leppele alla, küsivad teavet maaelu toimkonna ettevõtmistest.

Maaelu toimkonna korraldatud Eesti arengu arutelul Tartus paastukuu 31.päeval osales 50-100 inimest ja arutelu õnnestus igati. Lisan siia arvjoonise iibe muutumisest Eestis, mis peaks küllalt selgelt näitama, et Eestis on vajalikud põhimõttelised muudatused.

Toimkonna puuduseks on rannarahva nõrk esindatus, aga Eesti asub mere ja suurte järvede kaldail, seega on rannarahvas oluline. Olen osalema kutsunud mitmeid inimesi ja levitanud nende kirjutisi – Toomas Remmelkoor põllumajandusest saartel, Rein Raudsepp rannakalandusest, Ivo Mänd metsandusest, Hans Korge riiklikest keelualadest. Ise olen palju kirjutanud

halduskorraldusest, võrrelnud kaht vastandlikku maad Gotlandi ja Ålandi. Leheruum ei võimalda pikki kirjutisi siin edastada, lisan vaid lühikese ja olulise kirjutise RAHA.

Üsna ruttu selgus, miks ühiskondlik lepe jäi 2003.aastal üldsõnaliseks. Eestis on kummaline tava – justkui toimkonnad vajaksid asjatundjaid, kes toimkonna tehtu läbi sõeluvad, kusjuures toimkonnast asjatundlikumaid ei saa pärast kõiki toimkonnas toimunud arutelusid olla, küll aga saab toimkonna seisukohast erinevaid seisukohti olla – järelkult osutub kasulikuks üldsõnalisus, meetmete vältimine, mitte kellegi häirimine, mitte millegi muutmine ehk “las kõik jääb nagu on”. Aga ühiskondlik lepe on vajalik, sest “las kõik jääb nagu on” ei rahulda rahvast. Ka Tartu arutelul oli “Las jääb kõik nagu on” pakkujaid, kuid nad osutusid kaotajateks ja ehmusid kui märkasid, et ei leia poolehoidu.

Seega, kui käesoleva kirjutise lugejatel tekib mõtteid – ärge häbenege välja ütlemast. Kõige lihtsam on võtta ühendust siinkirjutajaga. Maaelu toimikond kavandab aasta lõpuks Eesti arengumeetmed kokku panna. Mõeldes aga neile, kes 2003.aastal ühiskondliku leppe meetmeteta ja üldsõnaliseks tegid, pakun lugejaile kaasaegse “asjatundlikkuse” kohta käiva veste NÕUSTAJA.

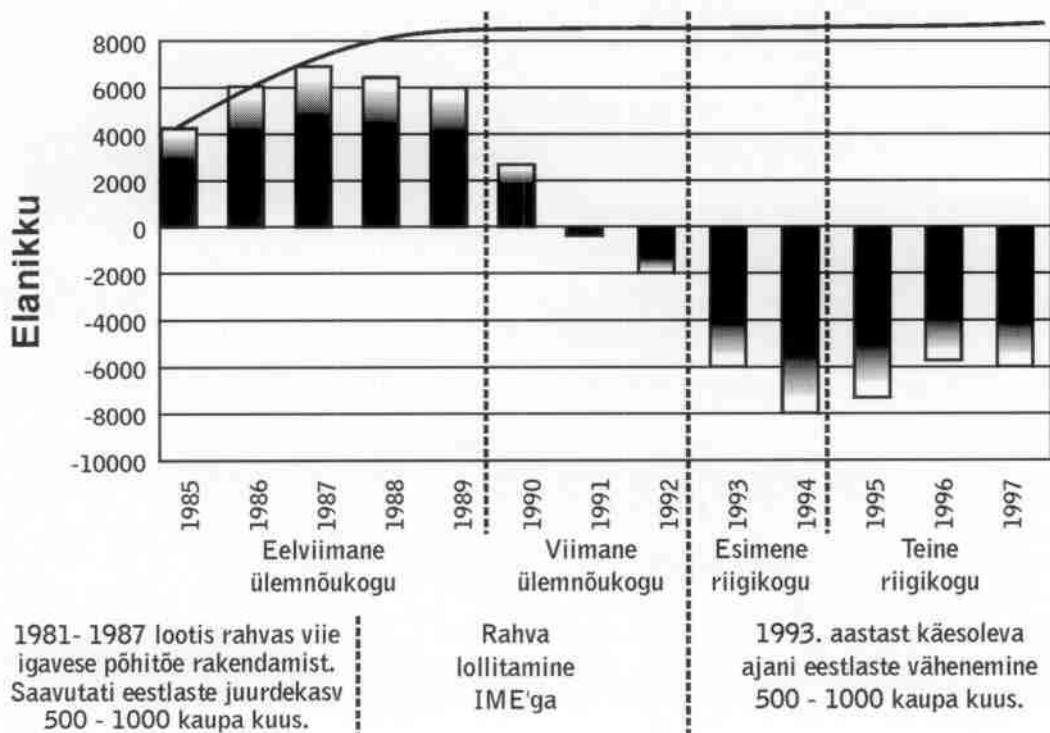
Aarne Maripuu
Kärdlas, 2004.aasta jürikuu 8.päeval

ÜKSKI RAHVAS EI TAHA KADUDA.

1981 – 1987 lootis rahvas viie igavese põhitõe (kuus ühiskonnakorda, inimese sünnipärsed ja omandatud tarbed, loomulik majandus, majandussisene suunitlemine, mitmeastmeline omavalitsus) rakendamist.

Vabakäe joon näitab iivet, kui 1981 – 1987 oleks rakendatud viis igavest põhitõde (oletati 1987. aastat)

RAHVASTIKU LOOMULIK IIVE EESTIS

NÕUSTAJA

Karjus on lammastega karjamaal, kui tolmusel teel kihutades saabub sinna uus Cherokee maastur ja peatub karjuse juures. Autost väljub noor mees Brioni ülikonnas, Cerutti kingades, Ray-Ban päikeseprillidega, YSL lipsuga ja ütleb karjusele:

"Kui ma arvan ära, mitu lammast sul on, kas ma saan siis ühe lamba endale?"

Karjus vaatab noormeest, seejärel lambakarja ja ütleb rahulikult:

"Nõus."

Noormees toob autost sülearvuti ja ühendab selle mobiiltelefoni abil ilmavõrku. Jõuab välja Ameerika avaruslendude leheküljele, saab GPS'i abil karjuse kodukoha kaardi arvuti piltpinnale, avab andmestiku ja 60 Excel tabeli paljude valemitega. Lõpuks trükib High-Tech trükkalil 150-leheküljelise aruande, lehitseb seda ja ütleb karjusele:

"Teil on 1586 lammast."

"Õige, valige endale lammas välja!"

Noormees tõstab ühe lamba autosse. Karjus vaatab ja ütleb:

"Kui ma ära arvan, kes te ametilt olete, kas ma saan siis oma looma tagasi?"

"Aga muidugi! Miks mitte!"

"Te olete nõustaja!"

"Õige! Aga kuidas te seda teate?" küsib noormees.

"See on väga lihtne," ütleb karjus. "Esiteks te tulete ilma, et keegi oleks kutsunud. Teiseks te tahate tasu selle eest, mida ma teilt kuulen, kusjuures midagi uut teil mulle öelda ei ole. Kolmandaks pole teil asjast aimugi. Aga nüüd andke mu lambakoer tagasi!"

*

Maaelu töörühm ei tohi jätta tähelepanuta raha, sest kõige viletsamas olukorras on maarahvas.

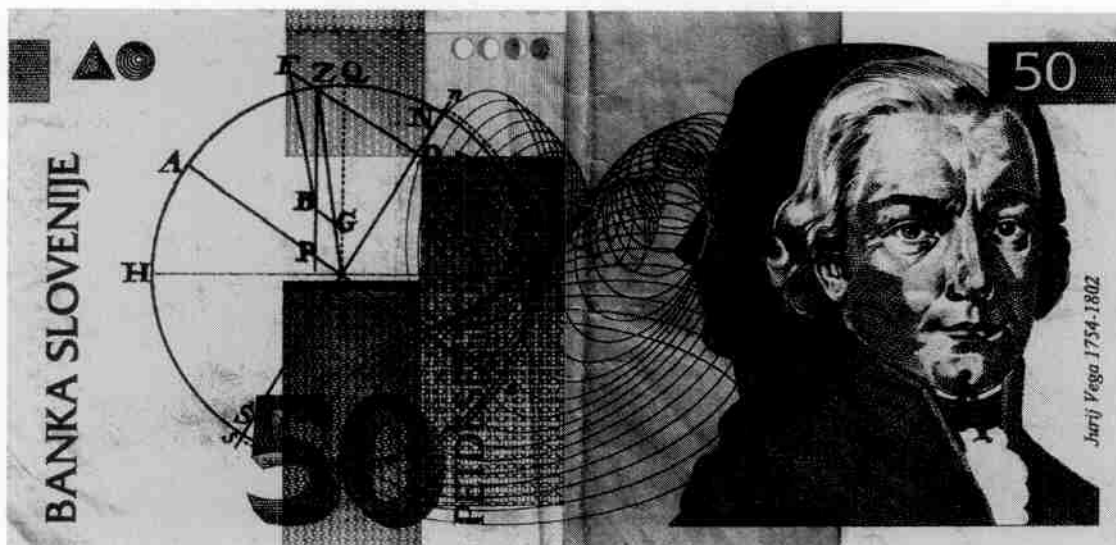
RAHA

Kui esimese ilmasõja ajal tekkisid Läänemere kaldal iseseisvad riigid, siis kõige arenenum oli Läti, järgnes Eesti, edasi Soome, Poola ja Leedu. Kui kümnendi 1977-1987 keskel (1981) NLiit end lõplikult ammendas, siis kõige arenenum oli Soome, järgnes Leedu, edasi Poola, Eesti ja Läti. Järgnevate aastate jooksul on Leedu ja Poola vahetanud kohad, Läti ja Eesti vahetanud kohad. Kõik oleneb sellest, kuivõrd eiratakse viit igavest põhitõde: kuus ühiskonnakorda, sünnipärased ja omandatud tarbed, loomulik majandus, majandussisene suunitlemine, mitmeastmeline omavalitsus. Läti edu Eesti ees on väike ja põhineb vaid viiest ühe – mitmeastmelise omavalitsuse – paremal mõistmisel. Isegi sellise väikese erinevuse korral on Läti raha Eesti rahast tugevam.

Kroonile üleminekust on postmark (aga Eesti Post on riigiettevõtte) kallinenud 88 korda (5 senti ja 4 krooni ja 40 senti). Ega raha ei pea nõrgenema. Kui lähtutakse viiest igavesest põhitõdest, saab raha ainult tugevneda. On loomulik, et majandusvõhikud tõttavad krooni euroga vahetama, et varjata viie igavese põhitõe eiramist.

ELiiduga liitujatest on viimase saja aasta jooksul kõige paremini mõistnud viit igavest põhitõde ehk teisiti väljendades – olnud rahva poolel – Sloveenia juhid. Nii oli juba keiserlik-kuninglikus Austria-Ungaris, Serblaste-Horvaatide-Sloveenide Kuningriigis, muidugi Lõunaslaavia Föderatiivses Rahvavabariigis ja nüüd Sloveenia Vabariigis. Sloveenias on juba ammu üheaegselt

taalriga kasutusel euro, kõikjal on hinnad nii taalrites kui eurodes, iga müüja võtab vastu

mõlemaid.

1994.aastast, mil algas rahvahääletuseta ELiidu pealesurumine eesti rahvale, peaks meil üheaegselt krooniga kasutusel olema euro (Aga eurot ei olnudki siis? – Järelikult enne eurot pidi meil üheaegselt krooniga kasutusel olema see raha, mille jaoks ELiitu kõige rohkem tehakse). Kroonist ei ole vaja ja ei tohigi loobuda. Varem või hiljem tuleb lõpetada eestlaste arvu vähendamine 500-1000 kaupa kuus ehk hakata tunnistama viit igavest põhitõde, sellega kaasneb kohe Eesti raha tugevnemine. Euro on määratud kindlale läbikukkumisele, sest ELiit eirab viit igavest põhitõde täpselt samuti nagu NLiit. Väikeses Eestis on lihtsam, kui ELiidus tunnistada viit igavest põhitõde.

100 aasta jooksul on sloveenid suutnud olla kõige arenenumate naabrite tasemel. Ka praegu elavad sloveenid itaallaste ja austerlaste tasemel. Väike eesti rahvas võis ja võib samuti 100 aastat elada rootslaste ja soomlaste tasemel, kuid 1939.aastal ei taibatud sõdida (rahval tuli ikkagi sõdida viis aastat hiljem ja suuremate ohvritega), 1940. aastal ei taibatud ära kasutada Stalini antud võimalust – ainult kaks korda (NLiidus) – Eestis 1940 ja Tõvas 1944 – jättis Stalin endise juhi ametisse. Tõva Rahvavabariigi juht Saltshak Toka (1901-1973) sai kirjanikuna Stalini preemia ja 1971.aastal sotsialistliku töö kangelaseks. Väiksel tõva rahval on ka praegu väärikas esindaja – Shoigu.

100 aasta jooksul on Eesti Vabariigi ja eesti rahva heaks kõige rohkem korda saatnud muulased – Aleksandr Kerenskij, Jossif Dzhughashvili (elas 1907.aastal ühes toas ühe hilisema riigivanemaga, mehed said suurteks sõpradeks ja riigivanema töölaual oli Jossifi pühendusega ülesvõte), Mihhail Gorbatsšov ja Boris Jeltsin (enda ja abikaasa rahvusliku päritolu tõttu). Eestlastest on Eesti Vabariigi ja eesti rahva heaks kõige rohkem korda saatnud Paul Keerdo, kes 1941.aastal andis Stalinile rahvusväeosade mõtte. Väike Eesti võis liiduvabariigina olla Rootsi ja Soome tasemel, loobuda kurjategijatest, laiskadest ja lohakatest, loobus aga kõige töökamatest, targematest, juhtimiseks sobivatest inimestest. Rahast loobumine näitab just selliste vigade jätkunist. Olgem sedakorda targemad!

Aarne Maripuu

Kärdlas 2004.aasta paastukuu 25.õhtul

Marie Under ja Aino Kallas

Aino Kallase ja Marie Underi elu kulges samas ajas ning kultuuriruumis, ometi ei tea kirjanduslood midagi öelda nende suhete kohta. Kai Laitinen aga kirjutab oma kaheosalises (1973,1995) uurimuses (Aino Kallas. Uurimus Aino Kallase loomingu peateemast ja taustast. Tallinn,1977) järgmist: "Kui Tuglas Aino Kallase palvel tutvustas neid kaht juhtivat naiskirjanikku, ei olnud neil teineteisele mitte midagi öelda". Osalt on selles jaheduses süüdi Underi abikaasa Artur Adson, keda Aino Kallas pidas oma vastaseks.

Sarnased elulood

Ehkki Aino Kallas oli Marie Underist viis aastat vanem (Kallas sündis 1878, Under 1883), abiellusid mõlemad sajandivahetuse paiku: Aino ja Oskar Kallase lapsed sündisid Tartus, Marie ja Karl Hackeri tütreid Moskvast.

Mõlemad alustasid varakult kirjanduslikku tööd: Aino Kallase esikluulekogu ilmus, kui autor oli 19- aastane (1897), Marie Under oli oma esimesi luuletusi avaldades kaks aastat vanem (1904).

Kallased kolisid Peterburist Tartusse elama 1903, Hackerite perekond saabus Moskvast Tallhinna 1906. Ometi läks veel ligi kümmekond aastat, enne kui kirjanikud isiklikult tutvavaks said.

Ka uus, pöördeline armastus ilmus nende ellu ligikaudu samal ajal, sajandi teise kümnendi keskel. Aino Kallast mõjutasid tugevasti suhted Juhan Luiga ja Eino Leinoga, Marie Underi ellu astusid Artur Adson ja Friedebert Tuglas. Aino Kallas oma abielu ei lahutanud, ehkki elas pikki kuid perekonnast eemal Helsingis. Marie Under algatas lahutuse Karl Hackerist 1916. aastal, kuid sai seadusliku vabaduse alles 15.detsembril 1923. Ta abiellus Artur Adsoniga 11.juunil 1924, üksteist aastat pärast esimest kohtumist.

Kirjanduslik konkurents

Nii Aino Kallas kui ka Marie Under osalesid aktiivselt selle sajandi teise kümnendi tormilises kirjanduselus: Üks kujundas ja ilmestas kirjanduslikku salongi Tallinnas, teine tegutses Tartus nooreestlaste hulgas. "Noor-Eesti" esimene daam oli Aino Kallas, "Siuru" printsess oli Marie Under. Tuglasest kujunes mõlemale lähedane sõber, arvustaja ja usaldusalune, temast sai Aino Kallase ihutõlkija ning Marie Underi salaarmastus, kellele poetess kirjutas oma elu kirglikemad armastuskirjad ja pühendas terve rea "Sinise purje" lembeluuletusi.

Marie Under elas küll Tallinnas, kuid avaldas luulet peamiselt Tartus Noor-Eesti albumites. Kontaktisik oli kunstnik Ants Laikmaa, Underi ja Kallase ühine tuttav. Laikmaa oli kaua aastaid Underi majasõber ja lühikest aega ka armuke (1904-1905). Aino Kallas aga kirjutas kunstniku venna loost ühe oma mõjukama sotsiaalpoliitilise novelli "Bernhard Riives".

Kui 1917. aasta kevadel sündis "Siuru", olid osad vahetunud: rühmituse daam ja ametlik esimees oli Marie Under, Aino Kallas Tallinna boheemkonnas aktiivselt ei osalenud.

Kõik Laitineni poolt usutletud Noor-Eesti' liikmed - Suits, Aavik, Tuglas - mäletasid oma esimest muljet Aino Kallasest ja ülistasid tema ilu. Johannes Semperit inspireeris Aino Kallase naeratus kirjutama luuletust "Keskpäevane".

Ka Under võlus ja inspireeris oma kaasaegseid. Laikmaa maalis Underist kaks veetlevat portreed. Eduard Vilde "Tabamata ime" päikesenaises nähti jooni Marie Underist. Vilde armastuskirjad 17-aastasele Underile kinnitavad 35-aastase proosameistri tulist kiindumust ja sellele järgnenud kiindumust. Marie Underi armastuskirjade pakk Friedebert Tuglasele on häbi sõdade ja tulekahjude hoolega alles hoitud ning sellele on ilmselt Elo Tuglase käega

kirjutatud: "Hiidneitsi kirjad". (Vihje Tuglase novelli "Maaailma lõpus" naistegelasele, kirklikule hiidneitsile, kelle minategelane armuheitluses surmab.) Underile on pühendatud Artur Adsoni värsilooming.

Kirjanduslikku konkurentsi õhutasid mõned Aino Kallase kriitikud juba 1920. aastail. Näiteks arvustas August Alle väga sapiselt üht Kallase 1923. aasta ringsõitu: "Oleks sel kirjanduslikul paraadiõhtul proua Kallase asemel esinenud, näiteks, kas või meie suurim luuletajanna Marie Under, kelle loomingu kõrguseni ealgi ei küüni Aino Kallase osavasti nikerdatud käsitöö, vaevalt oleks siis ükski ilma vägi meie ülemist bürokraatiat kirjandusõhtule kokku sõidutanud." ("Vaba Maa", 13.Ol.1924.) Marie Underi esikkogu "Sonetid" ilmus 25. septembril 1917.aastal ning pälvis ajakirjanduses erakordselt suurt tähelepanu. Üks tunnustavamaid arvustusi oli Kallase sulest: "Alles Marie Underi kaudu tuleb Eesti luulesse sensualismi kuum hingeõhk". Aino Kallas peab Underi debüüti eesti kirjanduses haruldaseks sündmuseks. Kallase sulest ilmus veel teinegi arvustus - Underi teisele luulekogule "Sinine puri" (1918), kuid see ei olnud enam sugugi nii positiivne kui eelmine: "Muutunud on kõigepealt just rütm, luuletuste tuiksoon, mis enne elu palavikus sada lööki tuksus."

Kallase ja Underi kirjavahetus

Igatahes ei saanud Under "Sinise purje" arvustaja peale pahaseks. Ta saatis Londonisse oma uusi luulekogusid, mille eest Kallas teda postkaartidega tänas. 29.jaanuaril 1922 palus Aino Kallas pikemas kirjas, et Under tõlgiks Ungari ringsõidu tarvis saksa keelde tema novelli "Bernhard Riives". Kallas kirjutab väga aupaklikult:

"Ma ei tea, kas ma julgen Teid sellega tülitada, hästi teades, et Teie aeg loovaks tööks läheb, - teen seda siiski, lootes, et see töö vast vaga palju aega ei võtaks."

Oma tänukirjas Underile kirjutab Kallas: "Imestan Teie saksa keele tundmist, kõikide nende mitmete keelte peale vaatamata, mida elu on sundinud mind kõnelema, ei saaks ma ühtegi peale soome keele kirjalikus töös tarvitada. Palun Teid nii lahke olla ja ka "Valget laeva" tõlkida, - olen selle üle Teile väga tänulik."

Under täitis sellegi soovi ja tõlkis saksa keelde novelli "Lasnamäe valge laev". Aino Kallase tänukiri on dateeritud 3. märtsiga 1923.

Kas Kallas ka Underi tõlgitud novelle kusagil ette kandis, selle kohta puuduvad vähemalt Laitineni uurimuses andmed. Marie Underi kõnealuseid tõlkeid pole arhiividest seni leitud.

Kahjuks ei ole säilinud Underi kirjad Kallasele, kuid vastustest ja tervituskaartidest on näha, et kirjanikud suhtlesid omavahel sõbralikult vähemalt aastail 1917-1923. Teietamine kuulus hea tooni juurde.

Kallas: Olen Underi tee peal ees!

Mõlemad kirjanikud saavutavad oma loominguulise küpsuse 1920-1930 aastail, kuid just siis lähevad nende teed lahku. Marie Underist kujuneb neil aastail eesti luule elav eeskuju, riiklikult kõige kõrgemini hinnatud ja premeeritud naisluuletaja. Aino Kallas aga kaugeneb Helsingis ja Londonis suursaadiku prouana elades Eesti kirjanduselust. Tema esimene eesti keeles kirjutatud näidend "Mare ja ta poeg" võetakse 1935. aastal lavalt maha rahvuspoliitilistel motiividel. Samal ajal satub ta Eestis pilke ja isegi põlu alla: algul kirjanduslike ringreiside, siis jaanalinnaulgedega ehitud tualettide ning lõpuks, mis kõige valusam, ka oma loomingu pärast -, mille tagajärjel Kallas peaaegu et heidetakse Eesti kultuurist välja. Seda solvangut ei unusta kirjanik surmatunnini, ehkki Gustav Suits ta pisut hiljem akadeemiliselt rehabiliteerib.

Aino Kallase näidendi ärakeelamises oli ilmselt oma osa ka toonasel "kultuuritsensoril" Artur Adsonil. Laitinen usub toetudes A. Roolae mälestustele, et "Mare" vastu korraldatud rünnaku käsikirja autor oli Artur Adson. Adson pidas oma abikaasa ägedateks võistlejateks

kaht naist, Aino Kallast ja Hella Wuolijokit, ning ründas nii artiklites kui eravestlustes eriti Kallast. Riigivanem Päts vaatas ajujahti hea meelega pealt, sest see oli suunatud tema poliitilise vastase, Tõnissoni, sõbra vastu. (Aino Kallas, lk.525). Siinkohal on oluline rõhutada, et Adson ja Under olid Konstantin Pätsi pikaajalised ja lähedased tuttavad, Kallased aga kuulusid mahasurutud poliitilise opositsiooni, Jaan Tõnissoni ringkonda.

Ehkki Kai Laitinen märgib, et Kallase päevikus pole isegi Underi nime, on aastail 1946-1956 peetud soomekeelses "Rändavas külalisteraamatus" Underit siiski mainitud. Aino Kallas 9. novembril 1951: "Kogu minu süü seisneb vaid selles, et tahes või tahtmatult olen juba ainuüksi oma olemasolu tõttu Marie Underi tee peal ees!" Pahameele põhjuse aga leiame pisut eestpoolt – lehitsesin A. Adsoni uut teost "Lahkumine", mille mõned peatükid on pühendatud Rootsisis surnud lahkunuile. Kõik vähegi olulised on loetletud ja igaüks on saanud oma mälestussõnad, ainult Oskar Kallas on jäänud märkimata. "Lämmatav ja mürgine on pagulasi ümbritsev kadeduse ja pahatahtlikkuse udu", kirjutab Aino Kallas 13. oktoobril 1951. Kuid Aino Kallas ei solvunud seega mitte Underi, vaid Adsoni peale ja mitte enda, vaid oma abikaasa Oskar Kallase pärast.

Niisiis - mitte *cherchez la femme*, vaid hoopis otsige meest või mehi! Kahe suure naiskirjaniku suhete katkemises oli süüdi pigem Artur Adsoni kiivas käitumine, Oskar Kallase kõrvaletõrjumine nii diplomaatiast kui ka Eesti ühiskondlikust elust ja Pätsi ning Tõnissoni pooldajate vastuolud. Kirjanike väidetava rivaalitseamise kohta aga pole meil mingeid tõendeid. Vastupidi, Aino Kallase arvustused, Marie Underi vastutulelik novellide tõlkimine ja põgus, kuid sõbralik kirjavahetus aastail 1917 -1923 osutavad, et meeste mängudeta võinuks nende vahekord kujuneda sootuks teisiti.

Nobeli preemia laureaadiks esitati korduvalt nii Aino Kallast kui ka Marie Underit (viimast koguni kaheksal korral), kuid kumbki neist seda auhinda ei saanud. Aino Kallas suri Helsingis 1956, Marie Under Stockholmis 1980, elu lõpul saatis mõlemaid kaasmaalaste kõrgeim austus. Nende looming on kestnud ja kestab üle nende antud aja.

Kokkuvõtvalt Sirje Kiini artiklist "Marie Under ja Aino Kallas", "Looming". 1999. nr.1, Kassari rahvale, Anu Hülge

Siia lõppu veel üks Marie Underi luuletus:

Kes istub ümber minu laua
kui ükskord ära olen kaua?
Ma jahmun ajest naeruväärsest:
kes joob mu tassist siniäärsest?
Sest klaasist mõni rüütab lohtu,
kust minu ema võttis rohtu...?
Ja kelle, kelle jalapuute
all nõtkub kord mu vaibaruute?
Kes sorib minu raamatutes,
kus olen viibind naerdes, nuttes?
Kes kisub õndsalt akna valla,
kui kevad astub aeda alla?
Kes ootab uksele? Kelle aste
toob õhtul rohust koju kaste?
Kes aga haarab minu sule,
kui TEMA rangelt lausub: tule!?

Teated

Kassaris Mõisa Poe juures avatud suveturg. Kaubelda saab iga päev.

Laupäeval, 8. mail kell 12 toimub Kiigeplatsil Kassari Pühapäevakooli lõpetamise piknik koos emade ja vanaemadega.

Kassari Haridusseltsi üldkoosolek toimub kolmapäeval, 26. mail kell 20.00. Võimalusel võtta kaasa liikmemaks. Anna märku, kui vajad kohalejõudmiseks transporti või tulla ei saa.

Juhatus

Näitemängu "Luuseri seiklused ehk liikuv riidevarn" etendused toimuvad 12. juunil, 19. juunil, 10. juulil ja 14. augustil Kassari Rahvamajas.

Mängivad: Andres Kääramees, Aivar Lorits, Ulvi Uusaja, Hillar Risti, Evi Sadul, Kalju Kask, Kalju Hül, Toivo Platov ja Ester Tammiss.

Järgneb oksjon.

Tuluõhtud on Lepa Anna Sukasääre täitmiseks

Külavanemad on:

Orjakus Aivar Kääramees tel. 4697151

Kassaris Toivo Platov tel. 4622550

Esikülas Heli Tuisk tel. 4697176

Kassari kabelis toimuvad muusikaõhtud 4. juunil, 2. juulil ja 6. augustil.

Käina vallas toimuvaid üritusi:

21. mai - Käina Valla Harrastusteatri esietendus "Külalised Philadephiast" Käina Kultuurikeskuse suures saalis

22. mai - Kassari jooks (20 km, 9 km, 4 km, lastejooksud)

30. mai - Lastekaitsepäeva tähistamine lasteetendusega Käina Kultuurikeskuse suures saalis

11-12. juuni - Hiiumaa lastefestival (Kärdla, Käina)

23. juuni - Jaaniturniir võrkpallis Kassari kiigeplatsil. Algus kell 10. Võistlejad nii naised kui mehed.

23. juuni - Jaanituli Kassari kiigeplatsil

10. juuli - Spordipidu Orjaku sadamas

16-17. juuli - Hiiumaa Paadimatk 2004: Orjakust Orissaarde ja Hiiumaale tagasi.

23. juuli - Eesti meistrivõistlused kolmevõistluses ponidele Kassaris

31. juuli - Kassari kiigepidu Kassari kiigeplatsil

14. august - Vanamuusika päev Käina kiriku juures

14. nov - Sportlik isadepäev Käinas

20. nov - Aastalõpu ujumisvõistlused Käina ujulas

Välja andnud Kassari Haridusselts

Kontakttelefon 4697222

Ilmub kaks korda aastas

Kokku kirjutanud Aivar Lorits